„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½, дин на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 42. У Новом Саду у среду 14. (26.) марта 1884. ГОДИНА XIX.

ПОЛИТИКА „КАТОЛИЦИЗМА“ У — БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

IV.

Свештеничка владавина папе Пија IX. бјеше се узнијела као једна од најмоћнијих иза коначно уређенијех односа католицизма према протестантизму. Папа Пије IX. склон по нарави више свјетској-политичкој, него ли црквенској-духовној владавини кретао се је сваком згодном приликом, која би му се пружала заплетима западњачкијех велесила, најодмјеренијом умјетношћу, да придобије свијетској моћи својој више угледа и све то јачега утицаја. Наравно да је поред такога настојања папина у увеличавању свијетскога уплива свога добијао и дух „католицизма“ све више снаге — више ауктритета. Заплете Аустрије са Италијом умио је папа Пије свакада исцрпити на искључиву корист свога свјетскога моћнога уплива и своје католичке надмоћи. С Наполеонидима бјеше тај опрезни државник папа мишљу своје јединоспасавајуће цркве тако овладао, да ни најсигурнији Наполеон III. не може предузети каквога у посљедицама својијем замашнијега државнога чина, а да из тога не би напријед израчунана била нека видљива корист по „римокатоличку“ моћну столицу у древном Риму. Аустрија је морала подлијежући једино свемоћном духу „римокатолицизма“ мало по мало напуштати идеју приближавања сад овој сад оној јевропској велесили, погодној интересима њезинијем, само за то, јер то не допуштаху моћни дуси у Ватикану и тиљеријама паришкијем. Снага та премоћи папинске виђе се најбоље онда, када цар аустријски мораде са нетолеранције протестантизма напустити њемачки савез и изаћи ненаравном мишљу највећега противника према православној Русији 1856. — тој најпоузданијој бранитељици Аустрије против навали мађарској, каквом загрози Кошут 1848—49. Под моћнијем утицајем Пија IX. не може католичка Аустрија проћи другачије, а да не загази у источну војну, какву изазва невесињска пушка год. 1876. У јевропској Турској стајаху католички живљи за владавине папе Пија најсигурније, јер их штитише моћни утицај Пија IX. у свјетске државне послове, какви се отпочињаху и докончаваху у престолници на Сени. Та сваки важнији указ турскога цара мораде нарочно по угушенијем бунама у Турској јачијем нагласком истакнути „католички живаљ“, као таки, који особитом милости падишином подпада под заштиту и ауктритет државни. Год. 1776. не налазимо у свој Босни и Херцеговини но 50.000 католика. А године 1875. баш у очи самога устанка изненађују нас фратри католички вијернијем биљежењем бројнога стања свога пучанства, са петеструкијем бројем католичкијех душа у Босни и Херцеговини. Томе големоме напредовању бројном фрањевачкога босанско-херцеговачког пука припоможе највише особита брига папе Пија IX. какву из великијех политичкијех рачуна мораде он поклањати католичком пуку по Турској у опће, а по Босни-Херцеговини на посе. Данас пак хоће фрањевци босански да наброје некијех 300,000 католика у запосједнутијем покрајинама!

Бискуп Штросмајер, да појача снагу католичкога пука у Босни-Херцеговини, прискочи одлучнијем савјетом, да се реформе унесу у богословску школу, у којој би се имали да одгајају и синови босанско-херцеговачки за будуће католичке духовнике у тијем покрајинама. А тој снази „католичанства“, коју нам данас износе пред очи фрањевци босанско-херцеговачки, припоможе јако и та околност, да та богословија за босанско-херцеговачке свећенике бјеше иста богословија ђаковачка.

Према таком стању „католичкога елемента“ у Босни и Херцеговини, какво затече и задњи устанак од 1876. како могоше јадни Срби у тијем покрајинама и помишљати на какву па и најнезнатнију моралну подпору од стране нове и моћне владе, која улажаше у Босну-Херцеговину под барјаком свемоћне католичанске културе, у којој се изнурели „окциденат“ већ давно преживио. Око, које отрова богатство и природна љепота Босне, помамило се бјеше при гријешној помисли: да би те земље овом приликом, какву пружише поломљена копља турска код Плевне, па одма за тијем и руско-турски уговор свето-стеванов — да би могле те дивне провинције истока, та богата накнада за изгубљену „Венецију“ допасти кога другога обишав сферу повијестничкијех и наравнијех интереса аустријскијех. Па та помама за проширењем доста скученијех веледржавничкијех граница иза пропасти код Кенигреца, нагна Аустрију да послужи идеји „гвозденога Њемца“. И она залази у Босну и Херцеговину као окупатор најпрво богатства босанскога, па онда тек као господар узбуђенијех живаља босанско-херцеговачкијех. А може ли се и замислити тако скроман чојк, који би могао рећи: да би „Austrija felix“ у том запосједнућу богате Босне, у тој најновијој течевини толикога за њу моралнога и материјалнога добра, заборавити могла на своју стару повијестничку мисију, да послужи свом снагом духа и живота римпапској светој и свагда чуваној мисли — идеји „римокатолицизма.“

Том ватром љубави за своју „католичанску“ идеју на повијесници одржану, полази Аустрија окупационом војском у Босну и Херцеговину. Али у тој ће се ватри љуто опећи сама — као што ћемо одмах виђети.

Аустрија улази у Босну и Херцеговину као месија мира и реда. Барјак њезин наговештује потиштеној раји и поломљенијем у господству своме Турцима подједнаку љубав и заштиту. Мач њезин којијем ишчупа јуначко срце и задњем Османлији што устаде поносом, какав му „турбан пророков“ улијеваше у неустрашиво срце на свету обрану златне, крвљу и мачем предобивене домовине, подједнако ће да даје правицу Турчину и кришћанину. Војска њезина штитиће интересе и добра земље и појединаца. Мисао њезина пратиће само бољак и срећу у мирном развоју обилата грађанска живота. Велика мисао религиозне потпоре тек ће да нађе под благом владавином кришћанском своју топлу груд. Тако обећаваше програм нове владе чувати и хранити добро Босне-Херцеговине, живот народа у њојзи. Али одма, иза како прву ноћ коначи у миру уморена из ненаравнога боја са хаци-Лојинијем одпором аустријска окупациона војска пођоше пред „конак“ генерала окупатора аџије са свијех крајева земље падајући на колена и молећи, да опрости земљу и народ ненаравнога терета „данка“, „аргатлука“ и „десетине.“ Турци господари не раде ништа, а велики их је број па их лијепо и господски хранити треба, а раја изнемогла аргатујући, упропашћена ништа не поседујући. Тај сињи терет земље даваше највише посла, задаваше муке и главобоље Турцима, што наравном лукавштином и док још државничком и убојном снагом поштовања и страха улијеваху у срца поданика босанско-херцеговачкијех владаху над народом у Босни-Херцеговини. Тај велики посјед Турака господара и ненараван положај раје служеће, нђедоше уредити и уређиваше у неколико сами државници турски. Силни „хатихумајуми“ и „укази“ падиша турскијех задовољаваху барем у толико становништво босанско-херцеговачко у уређењу њиховог „аграрног питања“, да се томе становништву даваху и многе друге повластице — знатне и многобројне државне потпоре. Да се то велико и у живац народа босанско-херцеговачкога скроз уплетено питање наравне подијеле земљопосједа не би разграњало у другијем облацима, какви су кадри, као што и би године 1876, потрести из темеља турску снагу и моћ у Јевропи, даваху Турци раји скоро на скоро, колико ко хоће и може пореза државнога нека плати. Околност и ту, с којом Турци господари свакако рачунати умиједоше, не треба сметнути с ума, да „кришћани“ не бјеху никада војници турски. Турска освајачка застава, проносећи у модерном добу велику моћ и славу повијестничку, какву насљедницима османовијем прибавише мудрошћу и јунаштвом „Сулејмани“ и „Мехмеди“, не може и то добро одмеренијем рачуном поднијети, да под њом подигне јуначкијем само Турчину приличећијем поносом главу своју кршћанин — „каурин.“ — Узмимодер ми данас из друштва нашега, из друштва које се поноси са свијешћу својом, које високо уздиже главу просвијетљену над глупошћу и робством средовијечнијем, које тек умије како бог и нарав захтијевају развити свијестну снагу своју за обрану своју и домовине своје — узмимодер — велим само једнога између милиона тијех модернијех, тијех просвећенијех јунака нашега доба, па га запитајмо, били се кадар био убити осјетив се морално презрен да га неће у војску да узму! Нема такога јунака данас не. Па колика корист пружена бјеше кришћанском живљу у Босни и Херцеговини, што му турска влада баш државнијем законом забрањиваше, да уђе у редове царске отоманске војске, која се борише сада на овом — сада на оном крају Јевропе, Азије и Африке. Наравном посљедицом развоја свога грађанскога живота нагнани морадоше свиколици живљи босанско-херцеговачки, који највише зарад ненаравне подијеле земљепосједа скочише на оружје против Турцима господарима, сада, када је то господарско оружје поломљено, молити у силе и моћи, која за тијем господарем преузе судбину Босне и Херцеговине, да уреди те аграрне невоље у јадној земљи и раји њезиној.

Но ту баш наступа обртна тачка политике аустријске. Државно господарска политичка мисао, која је нагнана примјером Наполеона I. до крајње најфиније жице исплела из феудалнога земљепосједа у Словенској (Крањској), Штајерској и Корушкој, слободу и државнијем законом подржавану наравну и најљепшу подијелу земљепосједништва, одузев моћној и досељеној аристократији њемачкој сву моћ над толикијем посједом и раздијелив земљу наравнијем дјелом међу урођенике Словенце и странце Њемце, та државно господарска политика још апсолутне, а тек по 1848. години у неколико најуставније монархије, која се само на полузи таке политике одржати може као овако сретна владатељка над хетерогенијем елементима, каквијех ћеш ретко под сунцем у овом склопу и размјеру наћи, полази сада у часу највеће кризе по Босну и Херцеговину, путем феудалнога посједа и најтеже финанцијалне и порезне основе. Не саслуша влада нова и моћна толике вапаје народа. Не виђе влада нова и моћна толике сиње и неподносљиве терете на измученом и скоро већ обамрлом телу народном у запосједнутијем земљама. Не пође влада нова и силна искреношћу и љубави према поданику, према

ЛИСТАК.

ОДГОВОР

на рецензију на „Календар за српске пољо-привреднике за годину 1883“.

(Види бр. 54 и 55 „Заставе“ 1883 год.)

Поред свога органа „Тежака“ срп. пољо-привредно друштво у Београду почело је од прошле године да издаје и пољо-привредни календар, под именом „Календар за српске пољо-привреднике“, у намери да кратком, лако схватљивом и остварљивом поуком допуни смер, који се и „Тежаком“ има у виду. И ако мисао о издавању пољо-привредног календара није била нова у овом друштву, опет су вазда стојале на путу неке сметње и тек је одбору за 1882 год. пало у део, да ову мисао у дело приведе.

Па и тада ствар ова није одмах кренута одлучнијим кораком. А да је тако, најбољи је доказ то, што је овај календар, први своје струке — не само у Српству него можда и у целом јужном Славенству, штампан само у 1500 примерака, док су се други календари одштампавали у 10.000 примерака, па су неки још исте године и у другом издању штампани. Ово није без свог узрока. Данас је у нас тако време, да се књига, која пружа корист тако рећи из прве руке, и онима, који чине основицу привредног поретка, врло апатично прима, како у редовима непосредних, тако и посредних интересената. Узмите наша јавна гласила; не један пут, већ и по десет пута огласиће се нека „Црна Индија“, неке „Тајне“, неке „Женидбе“, „Лире“ итд. итд., а о некој скромној књижици, која — да боме то је мала ствар, — учи, како се лакше и боље може произвести хлеб, или се тек која мимогред донесе, или много пута остане и неприказана. — Наше књижарнице, — шта оне препоручују; па наше „накладне“ штампарије и књижарнице, — шта оне издају??... Загледајте у њихове излоге дућанске, па ћете се уверити, да највећи део овога запремају: романи, забавне приповетке, музикалије и подобни „срце облагорођавајући“ производи, а за иоле кориснију књигу тамо или никако места нема, или јој се учини почаст у неком крајичку, камо ретко коме поглед западне. Питајте пољопривредно друштво у Београду, колико су му књига његових издања овостране и оностране српске књижарнице распродале?! — Иоле научнија књига може само помоћу неког друштва или фонда да угледа света, док наше накладне штампарије и књижарнице чепркају по књижевном смету, те из овога ваде, прештампавају у „дивот“-издању, дижу вику, да се и небу досади, а ни једна се неће да подузме те да прештампа Николићевог „Чича Срећка“ и остала његова пољопривредна дела, која у вешто прерађеном и допуњеном издању могла би бити бисер-дела у нашој корисној књижевности. Она ће пре дочекати, да неки сиромашни књижевник у издавању упропасти све што има, него ли што ће се и једна књижарница или штампарија понудити да трошак узме на се, а радника добром наградом да обезбрижи.

Довољно је дакле разлога, што срп. пољопривр. друштво није имало смелости, да у први мах изиђе с већом масом својих календара. Но успех је испао преко очекивања. Календар је за непуни месец дана сав био распродат, тако да је још наруџбина остало неизвршених, и ако је он изишао истом у фебруару пр. год. кад су сви „Орлови“ и „Соколови“ већ били прекрилили сву земљу, па и са другим издањем.

У оних, којима је овај календар намењен, нашао је он неочекиваног одзива. Значи: да је њима фактично потребна била така књига; значи: да је и срп. пољопривредно друштво погодило пут, на коме му српски пољопривредници најрадије на сусрет излазе. А у колико је оваком стању пошла на руку и садржина овог календара, покушале су неколике рецензије, да то покажу. Међу овим две су по најважније, и то: једна, која је штампана у осечком пољопривредном листу „Gospođaru“ (бр. 1. и 2. 1883 год. стр. 14), и друга, која је изашла у подлистку „Заставе“ у бројевима 54 и 55 прош. год. —

У првој рецензији о садржини овог календара овако се вели:

„Богати његов садржај, засецајући у све гране господарства (пољопривреде) препоручује га и нашим господаром“ (пољопривредницима). Па навађајући из увода о тежњи, која се желела постићи овим календаром, закључује се овим речима: „Да је ова тежња, како бијаше за први почетак могуће, сигурно постигнута, јамчи сабрана красна грађа тога календара и т. д.“

Но друга рецензија, коју је потписао г. J. Татић, — ако се не варамо, техничар — у Бечу и која је читана у ђачком академском друштву „Зори“ у Бечу*), много је значајнија, јер се њоме разматра критички цео календар, тако да поред добрих страна није пропуштено, да се искажу, по мњењу критичареву, и лоше стране календара. Ова рецензија и изазвала нас је, да читаоце овог веома поштованог листа подсетимо још један пут на „Календар за српске пољопривреднике од 1883 године“.

Што то овако касно чинимо, има по више узрока; међу тим, као по најважнији је, што смо чекали, е ће се јавити још која рецензија, па да ако буде потребно — и њу с једним одговором обухватимо. Како нам ни једна више није дала повода, да јој одговарамо, почем су све само са похвалом о календару изразиле, то ћемо се у овом одговору задржати само на рецензији г. Татићевој.

*) На овом месту слободни смо приметити дружини „Зори“ да је ред био да се рецензија најпре пошље уредништву календара па одговор, па онда да решава о усвајању рецензије. Но кад то није учињено, молимо дружину, да изволи ставити у својим записницима, да је на рецензију одговорено у „Застави“.

(Наставиће се).

грађанину у земљи, у колибе, у плетернице, у којијем по толико глава људскијех живе, у којијем се толика за земљу и државу чувана снага храни и прерађује, да својијем очима види народ на правој снази својој у правом стању, какво га затече доба окупације и какво му проузрочи тешки јарам силе и моћи турске. Не — не приону влада нова „кршћанска“ оноликом одлучношћу, колика је пријеко потребна у часу првом за ријешењем тијех најпречијех, најтежијех невоља, тога горућега животнога питања у народу у запосједнутијем покрајинама. С тога се народ незадовољан поврати сам себи, поникну у душу своју, размишљајући о даљем опстанку свом. Пушка многа опали већ, и данас још опаљује из гора и увала на војску цареву, која не пружи помоћи — прве помоћи народу потиштеном, земљи не наравно посједнутој Али то су још сами абери почетка, који наступити мора иза свршетка могућности овакога опстанка, каквоме су скоро дани избројани.

Али у истом часу, док је још Турчин господар посједник, а раја — српска раја — аргатин, слуга без динара, док Турчин ужива, а раја ужитак тај привређује својом снагом, својом крви и својијем длаком и плећем џинскијем, док десетина тече у амбаре Турчину посједнику, у истом том часу развија нова „кршћанска“ влада у Босни и Херцеговини друге државничке основе на пољу културном, на пољу са кога права срећа народу и земљи потјече

Ајде, да се огледамо са резултатима, који се под најсретнијим утисцима задовољства постигоше до сада и на том пољу. Али најприје да видимо данашњу порезну снагу у запосједнутим земљама.

—ϱ—

Нови Сад, 13. марта.

— О стању здравља Пере Тодоровића, бившег уредника „Самоуправе“ који је у београдском граду у затвору, пише један пријатељ из Београда под 9. мартом ово: „Пера је лежао у граду у апсу, али пошто је соба јако влажна, у којој се налазио, те њему и онако болесном јако позли, то је лекар захтевао, да се пренесе у болницу; што и би. У болници позли Пери још већма, тако да се мислило, још за који дан па ће Пера свршити, јер је сам лекар причао, да је катастрофа близу па да му мехур у џигерици прсне. (Познато је, да Пера Тодоровић болује од готово неизлечиве болести. Он наиме има у црној џигерици неког црва, тако звани „ехинококус“. У.) Али после 3—4 дана било му је опет боље. У болници му је било дуго време, јер му нису давали ни с ким састанка, нити књига за читање нити што друго, што је у граду имао; још су му шта више наметнули два жандарма у собу, те није могао слободно ни спавати, а камо ли што друго радити. То му би досадно и он сам захтеваше. да се на ново поврати у град. У болници је имао бољу негу и лепу собу, али му нису допуштали ни до прозора доћи. Сад му је мало боље. Нема никаквог апетита, а уз то још пати од не спавања. Јако је слаб, жут као лимун — управо жалосно изгледа. — Састанак с њим је апсолутно немогућан. Нико нема права — осим блиских рођака: матере, браће итд. — да се с њим састаје. Срета Анђелковић, Перин пашеног из Крагујевца, тражио је код министра војног и правде да га пусте к њему, па тек после два дана размишљања пусте га к Пери и то на четврт сахата.“ — Само хумано!

Политички преглед.

Ми смо до данас већ више пута имали прилике, да такозвано **славенофилство** аустријског министра председника **грофа Тафа** у његовој правој боји на видело изнесемо. Читаоци могли се у сваком појединим случају уверити, да су сасма неосноване оне тужбе што их аустријски „уставоверци“ подижу против грофа Тафа због тобожњег повлађивања славенском елементу. И приликом задње дебате о прорачуну у парламенту аустријском показало се, да Немци не морају ни мало страховати због „славенофилства“ аустријског министра председника. Показао је па и доказао то заступник галичких Руса Кулачковски својим говором, којим је изнео верну слику оног јадног стања, у ком се галички Руси налазе под данашњом „помирљивом“ владавином „славенофила“ грофа Тафа. Кулачковски очитовао је посред саборнице бечке, да се стање галичких Руса под Тафом још већма погоршало. Као доказ навео је факт, да се галички сабор данас претворио у сабор пољски, а земаљски одбор чисто је пољски, ма да у земљи живе на 3 милијуна Руса, којих се права данас сва на то своде, да — плаћају порезу. Кулачковски очитовао је даље, како његови суплеменици у среским представништвима не могу ни до каквих права да дођу, јер тамо где су Руси у већини, ту власт просто неће изборе да одреди. Врховне власти и звања, рече говорник, налазе се у рукама Пољака, а у бечком министарству нема ни једног вишег чиновника наше народности. За тим је Кулачковски доказивао, како влада бечка потпомаже језуите у њиховим смеровима према галичким Русима. Рече, да су језуите већ заузели један русински манастир и да се спремају да и остала манастирска добра руска у своје руке добију, односно да их се дочепају. Говорник рече, да ће им то данас лако за руком поћи, јер су руски епископи партајичношћу власти државне тако застрашени, да се не усуђују свој глас подићи против насиља лоших слугу Лојолиних. Кулачковски пита грофа Тафа, да му одговори, како се са хваљеном помирљивошћу његовом слаже појава, што се у источној Галицији прикупљањем језујита, као оруђа за однарођење и уништење галичких Руса, подржава немир, који је и онако већ доста јаког корена захватио у маси народној. Равноправност, која у Галицији у погледу језика руског влада, илустровао је Кулачковски тиме, да 3 милијуна Руса галичких имају само једну средњу школу. Црква и школа руска у Галицији, рече говорник, прогањају се тако жестоко и безобзирно, да нас ни повољна решења највишег суда државног нису у стању обезбедити против даљег насиља од стране владе и њених органа. За тим је Кулачковски очитовао, како је на лавовском свеучилишту забрањено једном професору Русу, да своја предавања држи на руском језику, ма да закон ово изрично дозвољава, и ма да је међу слушаоци професорових било 67 Руса и 17 Пољака, од којих су њих петнаесторица знали руски говорити. Тужба ђака Руса против овог насиља била је одбијена, а то најбоље карактерише равноправност племенску у Галицији. Говорник је најзад упозорио владу на речи Пољака Хаузнера, да без слободе народности и језика нема праве слободе, и позвао је грофа Тафа, да те речи на Галицију примене, где власти државне не поштују ни личну слободу ни слободу штампе и савести, и не пазе ни на тајност писама и заштиту кућњег права — кад окривљеници припадају племену руском, коме се језик прогања и тлачи. Најзад довикнуо је Кулачковски „славенофилској“ влади бечкој, да не изгуби из вида, да ће насиље што се данас над Русима у Галицији врши држави самој највише штете донети. — Тако изгледа на делу „славенофилство“ грофа Тафа. Руска браћа у Галицији могу се тешити тиме, да и на мађарском глобусу не владају ни најмање погодније прилике. У осталом: свака сила за времена, а невоља редном иде, — на шта и данас потиштења славенска племена у овој држави дочекају лепша времена.

У „Н. Б. Дн.“ налазимо вест, да је услед разних сукоба који су се дешавали на Дрини због неуређене граничне линије, између српских сељака и аустро-угарске војне власти, одређена **мешовита комисија од стране српске и аустро-угарске владе** која ће на лицу места **да определи тачну граничну линију од Зворника па до Раче** — утока Дрине у Саву. Ова погранична неприлика, постала је по „Н. Б. Дн.“ с тога, што је Дрина пре извесног времена, од прилике пре три године, променула корито своје тако, да је код једног српског села већи део њива и ливада оцепљен и начињено острво, које аустријска власт сматра сада да је босанско земљиште. Неколико пута дошло је до озбиљних сукоба између сељака српских и аустро-угарских војника. Услед тога влада српска управљала је ноте аустријској влади и између обе владе постигнут је споразум, да се ради коначног решења горњег питања образује комисија. Од стране српске владе постављен је као главни члан те комисије пуковник Орешковић са инжењерима и неколико чиновника, аустро-угарска влада наименовала је као главног члана те комисије пуковника Вилинског и нужне чиновнике. Тој комисији председаваће пуковник Орешковић, пошто је он по рангу старији од аустро-угарског пуковника Вилинског. — „Мудра напредњачка политика“ дошла је дакле после свега чуда и покора што га у земљи почини срећно већ дотле, да са пријатељском сусетком својом установљује границу српске краљевине — на Дрини. Грдан успех заиста, јер — грђега на свету нема.

Из Цариграда јављају бечким листовима, да су поново застали **послови око коначног уређења нове црногорско-турске границе**, тобож због тога, што се дотични црногорски и турски комесари нису могли да сложе за ону пограничну линију, која је приликом борављења кнеза Николе у престоници турској међу овим и владом турском уговорена. Веле, да су комесари испитивањем на лицу места дошли до увиђења, да се та линија никако не може повући. Овим сметњама придошла је у задње време још једна нова, јер је Порта, као што причају, подсетила владу црногорску, да она, Порта, на основу берлинског уговора има права тражити, да јој Црна Гора плати неку извесну отштету за она добра, која се налазе на уступљеном земљишту. Пошто влада црногорска неће да зна ни за какву отштету, то се Турска решила, да од свога потраживања не попусти, надајући се, да ће Црна Гора морати пристати на њена потраживања, ако је жељна, да између ње и Порте дође до споразума у питању нове границе. — Тако бечки листови. Ми ћемо пречекати да видимо хоће ли се ова вест обистинити, јер није првина, да листови бечки пишу о — измишљеним догађајима. Природно је, што Црна Гора неће да зна ни за какву отштете, јер што данас има, добила је не поклоном, већ јуначком борбом и крвљу својих синова. Ту о отштети не може ни говора бити, и ми смо уверени, да ће султан морати учинити задоста својим обвезама према кнезу Николи.

Извршни **одбор међународног удружења за решавање појединих спорних питања мирним путем** и избраним судовима у Лондону, кога је председник лорд Шефсбери, а потпредседник лорд Дерби, имао је пре неколико дана седницу, у којој је поднесен предлог, да се на општем састанку, који ће се месеца августа тек. год. у Берну одржати, поведе реч о автономији Елзаса и Лотаринђије под гарантијом Француске, Немачке, Швајцарске, Белђије, Холандије и Италије. Услед одлучног протеста Немца Карла Блинда, коме су инглески чланови секундирали, и који је запретио, да ће иступити из извршног одбора ако дотични предлог усвојен буде, — скинуто је питање ово са дневног реда одборске седнице.

Осветљавање гасом у Новом Саду.

Имали смо прилике чути, како се у поглаварству наше вароши кораци чине, да се и у нас у Новом Саду устроји и заведе осветљење вароши гасом. Ваљано осветљење улица, јавних локала, дућана и занатских радионица па на послетку и приватних домова и станова јесте у сваком месту, где то до сад већ постоји, знак и доказ напредовања и све веће тежње за напретком, и јесте на част месту и грађанству а на заједничку корист свима без разлике.

Овај повољни глас, да ће и у нас овде чкиљави жишци у фењерима по улицама а и једва нешто боље петролејне лампе по дућанима и јавним локалима и т. д. да се скорим замене напредним осветлењем гасом — узимамо ево за повод, да рекнемо коју у листу овом, онако и онолико, како се и колико се у том разбирамо, како би се за времена могле мисли о том изменити у грађанству и представницима ововарошким: да се неби како год ма и нехотице погрешило и вароши штета напела, која се после не да лако поправити.

А чинимо ово сад још за времена понајвише и зато: што се то осветљење у Новом Саду, као што чујемо, намерава да устроји по дојакошњем начину, гасом, који се производи и прави од каменога угља, и којега се гаса данас све више и више ратосиљају и велике и највеће вароши, те осветљење таково замењују, где год бити може, електричким осветљењем а од неко доба још практичнијим и далеко јефтинијим осветљавањем гасом олајним т. ј. гасом, који се производи од олаја без разлике, од масти, ил' маст и олај издашних материја, репице горушице и сваке дрождине, која од обичног осветљења лојем, воском и иначе преостаје, те није ни за коју више потребу.

Нико данас не пориче, већ свак признаје, да је осветљење електриком или као што у нас тамо кажу: муњевином — најнапредније и спрам те светлости свуда највидније.

Али осветљење електриком јесте изуметак тек наших дана и као сваки нови изуметак скуп и прескуп и за велике вароши, да о мањим местима ни речи не трошимо. Још је осветљење електриком доста опасно и може да буде од големе погибли и за напредније грађанство великих вароши — са справа, којима се електрика производи а још већма са справа, лампа или свећњака и да речемо фитиља, са којих електрика светли, и којим ваља да уме руковати и мање искусан човек, који се у том слабо разумева. Још је к тому електричко осветљење засад удешено тек за велике просторије, било напољу било у зградама, где је доста да пламен светли, један ил по више са једног свећњака, с једног места; распачавање и разграњавање пламенова, по потреби на више мањих жижака и фитиља, још је већма отештано и куд и камо опасније и погибније за човека и за живот човечији и у великим варошима а камо ли тек у мањим местима, мањим варошима и варошицама!

И добро је дакле, као што чујемо што у нас овде за сад бар нико и не спомиње таково осветљење Новог Сада електриком.

Али, по нашем мњењу, није добро што се у поглаварству нашем смера, да се осветљавање овде прими и устроји поменутим испрва гасом из каменога угља. Не може нам овде бити намера, тумачити потанко све редом опасне незгоде, и за живот лако погибне прилике, које се и по великим варошима збивају од тога осветљавања гасом угљеним. Ко се за ово интересује и ствар ову изближе прати у новинама, знаће за толике и безбројне неприлике и несреће, које се често догађају и по великим варошима, где гас тај угљени са нехатње, ил кад се справе покваре, ил чивије у лампама добро не затворе — како тај гас угљени, кад одушке добије и локал који невидљиво напуни, чим се после жишке какве или жигице дотакне, страховито пуца и најјаче куће разваљује; ил где се можда и не запали, а онде гас тај преко ноћ подави оне, који у таковој соби, ил иначе затвореној просторији, напуњеној тим изветреним гасом, подави и поубија! Толико и толико несрећа догодило се већ по варошима и по местима, која се тим угљеним гасом осветљују — да им ретко ко уме и броја избројати!

Навешћемо ипак за потврду ових наших речи два ужасна случаја, који се догодише експлозијом, запаљењем и задављењем од тога гаса угљеног ето баш, пре неки дан — један случај запаљењем у Паризу а други задављењем у Будим-Пешти.

Дана 6. (18.) марта ове год. у Паризу, у кући бр. 3. на Булвару Бон-Нувељ — око 8 сати из јутра пође хаузмајстор те куће са запаљеном свећом у подрум. Чим отвори врата на подруму, прасне ужасна грмљава, пуцањ јачи и од најјачег грома, и да бог-ме обори врата и кукавног хаузмајстора. Но сад тек долази прави ужас. За тим пуцњем настаде пуцњава исто така, једна за другом, у читавом шору кућа суседних. На јаук и лелек рањеника дотрчи брже боље и полиција и ватрогасци. Свет се узбуни са свих страна из из околних улица и гомилама потрчи тамо. Шта је било? Гас добио одушке и изветрио; запалио се и починио читава чудеса! Полиција стане тражити узрока тој несрећи. У кући оној под бр. 3., не могаде одма у подрум ући од смрада и задаха угљеног гаса, који отуд излазаше све једнако, пође чак у трећи подрум и чим уђе — наједанпут зачу се нова пуцњава отуд и читав део куће једне, са свим покућством итд. разнесе у ваздух! Тек после неколико минута уђу ватрогасци у исти подрум и имадоше шта и видити, полицаја с размрсканим ногама обамрла на земљи, лице му пуно рана од ватре, а другу двојицу полицаја земљом претрпана. На улици из оне распале се куће одскочи цепаница једна и обори кочијаша једног с каруца; цигља опет уби дете једно од 6 година итд.; да у кратко речемо: кад разгрнуше смет онај и чудо око поменуте куће, нађоше два мртваца и 18 тешко рањених!

У Будим-Пешти, у кући великога фабричара Фердинанда Шосбергера, у Палатин-улици бр. 30. од дуже времена послужитељ је неки Имре Козма.

Дође њему пре две недеље мати и сестра, просте сељанке из Киришладања, у походе, да га виде. Шосбергер допусти послужитељу, да му мати и сестра пренoће у истој кући, у собици једној у првом кату; и Козма одведе их тамо, па их упозори, да добро угасе пламен гаса угљеног, који у собици тој горијаше, пре нег што легну. Сутра дан у јутру зачуди се Козма смраду гаса угљеног, те брже боље тамо к матери и сестри својој. Отвори силом врата, кад му се на позив не одазваше и нађе — своју матер мртву а сестру обамрлу. Биће да кукавне сељанке, кад су легале, нису умеле чивију на сисици свећњака да заврну, него су просто у пламен дунуле и угасиле га —, те угљени гас из сисице собу обноћ напунио и старицу угушио а ћер јој, млађу и јачу онесвестио.

Ето, какве несреће бива од угљеног гаса!!

Да и не спомињемо овај пар смрад онај и задах, који се распростире и код највеће пажње свуда где је тога осветљавања тим угљеним гасом — рећићемо само овде још толико да је и произвађање тога гаса скупо данас и за велике вароши, па све и да није толике опасности и непредвиђене погибије отуд.

Ми дакле овим са своје стране упозорујемо на данашње најпрактичније и најјефтиније осветљавање вароши, јавних локала, дућана па и приватних кућа и станова — **на осветљавање олајним гасом**, као што је н. пр. тамо у Немачкој у омањим варошима Росвајну, Штолбергу и Клингенталу у Саској; у Левну у Шлеској; у Дегендорфу у Баварској и т. д. а исто тако у многим и многим фабрикама разним по Енглеској, Холандији, и т. д. а нарочито по Аустрији, и особито у Бечу.

Гас овај олајни, као што већ с почетка рекосмо производи се од онаких материја, биљних олаја, и масти, лоја и дрождина, каквих се и у нас лакше и јефтиније зато набавити може, па баш и да не помишљамо на минералне олаје, петролеј и т. д.

Уз то су још и справе за произвађање овога гаса далеко јефтиније и практичније и без икакве опасности за живот човечији, и могу се удесити по потреби за произвађање мање или веће или и највеће.

Овако осветљење тим гасом олајним, јесте и биће, ако се прими и устроји, најбоље и најпрактичније за Нови Сад, а што је гласно и најглавније за наше доста оскудне новчане прилике варошке — то је осветљење гасом олајним најјефтиније.

Покушаћемо ето, бројевима и ценом напоредо да изнесемо: шта стаје осветљење гасом од каменог угља и шта осветљење овакии гасом олајним. Напомињемо најпре, да се то рачуна по кубичном метеру у радионицама по великим варошима, где се тај угљени гас производи за осветљавање, а потрошак у литрама.

Уако н. пр. у Амстердаму стаје кубични метар гаса — — — — — — 9·45 новч.
у Амверпну — — — — — 10·97 „
у Берлину — — — — — — 9·18 „
у Пармзу — — — — — — 14·30 „
у Бечу — — — — — — — 10. итд.

Узмемо ли цену ову у средњу руку, да један кубик метар гаса угљеногa стаје само 9·5 т. ј. девет и по новчића, што је да богме најјефтиније рачунано — то онда кошта сваки такав од угљеног гаса пламен, који светли за десет обичних стеаринских свећа и горећи потроши 150 литара гаса за сат: кошта, велимо, 144 новч. а плам, који светли за дванајст таких свећа: 1·73 новч. Узмели се к тому у обзири додатак ради интереса или хасне уложеног капитала у произвађање гаса и ради амортизовања повца тог — онда стаје сваки такав пламен угљеногa гаса по 2 новч. на сат.

Сад да видимо пошто је исти такав пламен од олајног гаса, који исто тако и још јаче светли нег

дванајст стеаринских свећа и по доказаном искуству излази да пламен овакав на сат не кошта више него 1·07 новч. јер олајног гаса тај пламен не потроши више за сат него 0·035 кубик метара.

А ево да у кратко и покажемо и напоредо, да је олајни гас јефтинији од гаса угљенога. Узећемо на рачун, ради лакшег прегледа. 10000 кила олаја за произвађање гаса.

100 Кила олаја (специфичне тежине 0·87 — 0·89) дају најмање 55 кубик метара гаса, а за произвођање тога изгори 150 кила угљена по томе дакле излази овакав рачун и трошак.

10000 кила зејтина по фор. 9·50 стаје 950 фор. угаљ са ложење на 100 кила олаја по 150 кила уља, дакле за 10,000 кила олаја треба 15,000 кила угљена по 80 новч. цента стаје 120 фор. од 10000 кила олаја добије се најмање 5500 кубик метара гаса, на које се плаћа по 3 кр. кубик метар за производњу дакле 165 фор.

Свега: и по том 5500 куб. метра гаса стоје у свему 1235 фор. по коме дакле излази кад се сума ова новца подели сумом кубик метара гаса да један куб. метар гаса кошта 22·5 новч. а један пламен 0·78 новч.

5500 куб. метра гаса дају најмање горива за осветљење нт 200 пламенова, који сваки светли за 12 обичних стеаринских свећа и од којега гаса 35 литара требају за 804 сата.

За потпуно устројење завода, да производи до 200 пламена треба 4500 фор. капитала. Додамо ли на тај капитал 10% за интерес и за амортизовање аоје износи 450 фор. онда по горњем рачуну целокупно произвађање стаје 1685 фор.

5500 куб. метара гаса олајног или 5500000 литара поделивши ово 35 литара излази горива многа гаса за 157.143 сати осветљења, и по томе сат осветљења стаје за један пламен по рачуну 1685 фор. кад се раздели на ових 157143 сата горива само — 1·07 новчића а пламен такав гас угљеног кошта као што напред наведосмо 2 новчића, дакле готово двапут скупљи је гас угљени од гаса олајног.

Ето, зашто ми с наше стране предлажемо, да се у Новом Саду прими и устроји осветљавење вароши, јавних локала па и приватних кућа олајним а не, као што чујемо да се намерава гасом од камена угља.

Износећи ово своје мњење на јавност, ради смо, дати прилике, да се о овом важном питању добро најпре свак размисли пре нег што се приступи делу самом. А што у листу овом оволико место запремисмо, држимо, неће нам поштовани читаоци замерити; јер што данас треба Новом Саду, требаће за цело данас сутра и другим местима у овом крају нашем.

За телеграфом и гвозденим путом свуд и на све стране узастопце иде и осветљавање гасом. **М В и Б С**

ДОПИСИ.

Панчево. (Новоградско представништво). Дакле с Немцима смо се измирили, само да не буде по оној пословици која вели: „Где се двојица посвађана измире ту мир настаје; али мржња не престаје“ не желим да тако буде, него кад смо се измирили нека је сретно. Изабрали смо муниципско представништво, скоро ће нам онај месец доћи који ће наше изабранике позвати да бирају мађистратско чиновништво, ми смо своје учинили сад до овог стоји да ли ће склоп мађистратског рада као што треба кретати моћи; а да би ово лако постићи и правично учинити могло повор! Разгледајте по све канцеларије нашег мађистрата па се уверите или по томе како је који досадањи чиновник своју дужност вршио, и каквог је који благог или намргођеног лица у предусретању — и у својој дужности био; — па онда? Е па онда, кад се ово као што треба у претрес узме, онда знамо који је досадањи мађистратски чиновник овде себи и надаље избор ујамчио, а и то ложемо знати, који сам себи може рећи као што је св. Симеун реко „Нијe отпуштајежи раба твојего владико“ можда ће ми когод замерити што сам ово неколико истиних и искрених речи написао, па можда рећи: ово је осветљиво перо написало, није, него знам да је свако друштво са својим општим раденицима нужно рачуна правити, па како је ко радио тако нека и награђен буде; а у општем послу треба правичност највећма у обзир узети.

Поред тог имао би нашем варошком представништву још једну врло важну ствар предочити, а то је зна се да је влада наумила овде у Панчеву зграду за реал-ђимназију подигнути, и да ће онај новац од 52 хиљаде фор. који су блажени покојни Срби Барајевац и Сандуловић завештали у ову зграду потрошити, зграда ће ова државна имовина бити, а шта нами остаје? — онда бар толико потражите да се на овој реалђимназији професор за српски језик намести и то човек који има спрему као што треба, а не да се крпари, Богу је плакати, кад се зна како се данас и од више година српски језик на овој школи предаје.

Зато чујте господо представници, ово иште време у ком се налазимо, иште деца ваша која се на овој школи уче, а иште и љубав према језику своме, а и право иште па дела покушајте. Велики жупан треба у овој ствари да нам на руци буде, а и браћа Немци којима смо и који су нам руку измирења пружили, потпомоћиће ово правично захтевање својих суграђана.

Панчевац.

Дневне новости.

(**Српско народно позориште**). Сутра у четвртак 15. марта ступа на нашу позорницу г. Милош Цветић, редитељ краљевског српског народног позоришта у Београду као гост први пут у улози „Дон Цезара од Базана“. Г. Милош Цветић познат је на целом нашем словенском југу као један од најбољих глумаца, а скоро да му нема пара у приказивању финих комичких и карактерно-комичних улога. Ми се радујемо, што ћемо имати прилике да гледамо нашег милог госта, који још до сада никако није ни излазио пред овдашњу публику, која га само по лепом гласу познаје.

(Конститујисање редовне општине у Вршцу.) Читамо у „Српству“: Једва једном! После толиког очекивања једва смо једном дочекали, да се одреди дан, када ће се по закону конститујисати већ више од два месеца изабрана редовна црквена општина у Вршцу. Ради свог конституисања сазвана је скупштина за среду 14-ог марта т. г. Тога ради одржали су скупштинари, што припадају народној странци, две конференције, на којима се саветовало о постављању кандидата за чесничка места и за одборнике. Народни су се скупштинари сложили и поставили су ову кандидационy листу: за председника дра Ђоку Милосављевића, за потпредседника Миту Јанкића-Поповића, за перовођу Николу Брашована, а за одборнике ове чланове црквене скупштине: од ученог реда: Ђуру Цвејића, Максу Пантелића, Стеву Токина и Стеву Јовановића; од трговачког реда: Васу З. Обрадовића, Марка, Первуловића, Нику Петровића, Нику Недељковића, Косту Крестића и Миту Матејића; од занатлијског реда: Косту Богосављевића, Косту Марковића, Косту Младеновића, Косту Миљковића, Милана Барбуловића, Живу Поповића, Арсу Токина и Арона Торбарева, а од ратара: Јоцу Врговића, Тиму Лацкова, Луку Павкова, Саву К. Радака, Милана Стојићева и Милана Токина. — Листа кандидата је дакле постављена, а избор није далеко, па је света дужност свију свесних и родољубних скупштинара, да сви листом у среду дођу на скупштину и да гласају за кандидате, које је поставила народна странка. А учине ли они то, онда је победа сигурна, јер огромна већина скупштинара припада одлучно народној странци, дакле било би по нас све грдна срамота, кад би поред такве већине у одбор ушли млаки или чак и реакционарни елементи. Међу тим је и заступство поставило кандидате за часнике и црквени одбор, од којих се кандидата многи палазе и у кандидационој листи народне странке, а и остали, који се не налазе, припадају већином народној странци, јер у Вршцу, бар у изборној скупштини не, нема толико реакционара, да би се с истима могао одбор попунити, али поред свег тога дужност је сваког скупштинара, да гласа само за оне кандидате, које је конференција истакла. Избор идуће среде биће пробни камен за свест и сталност многих скупштинара.“

Политичке вести.

— Министар Тиса био је 12-ог т. мес. на аудијенцији код краља у Бечу.

— „Драва“ јавља, да ће се сабор троједнички одмах после нашег ускрса састати.

— Из Петрограда долази вест, да је тамо свечано прослављен рођен дан цара Виљема.

— Изгледа да Депретису неће тако лако за руком поћи, да склопи нов кабинет. „Расења“ јавља истина, да ће нова влада скорим бити образована, но други листови н. пр. „Дирито“ и „Штампа“ тврде, да се још ништа позитивно рећи не може. То исто очитује и „Пополо Романо.“

— Опозиција грчке коморе закључила је, да неће више суделовати у расправама законодавног тела грчког.

— Из Цариграда јављају, да је од неког времена престао сваки саобраћај међу султаном и страним дипломатама. — Друге вести опет казују, да ће руски заступник данас а сутра предати ноту владе руске, којом ова одлучно позива Турску, да неодложно учини задоста својим дужностима у погледу отплате ратне оштете.

— Савезно веће швајцарско решило је, да се догађаји, ради којих се анархисте ставе под истрагу, сматрају као прости преступи и злочини, о којима имају решавати кантонски судови. Ово решење веле да је изазвано заузимањем аустроугарске полицијске власти, која се у задње време често обраћала разним кантонима с молбом, да се предузме истрага у догађајима, за које је полиција бечка држала, да стоје у свези с изгредима анархистичке странке у Бечу. — Бечки листови поричу, да је интервенција аустријске власти изазвала ово решење савезног већа швајцарског. Штета само што у то порицање слабо ко верује.

— Француски клирикални листови пишу, да мисао о сеоби папе римског у које заграничнo место није никада била напуштена. — Из тога још не сљеди, да се мисао та намерава извести.

— О завери у Шпанији јављају, да позатварана лица, међу којима су ђенерали Дегарде, Рилаканпа и Терер, припадају већином републиканској странци војничкој. Од грађанских лица затворени су уредник Моран и још два члана напредног клуба. — Изгледа, да влада ове такозване завере хоће на то да употреби, да што пре одлучи из војске шпанске све републиканске елементе. Питање је само, да влада шпанска терајући лиса какогод вука не изгони.

— Из Тонкинга стигла је у Париз вест о новим успесима војске француске.

Народна просвета

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

(Препис оригиналног писма Бранкове родбине у Зети.) У једном од прошлих бројева јавили смо, да Бранкова родбина у Зети купи прилоге за подизање споменика неумрлом песнику „ђачкога растанка“. Сада можемо известити читаоце да је родбина Бранкова прилог свој поднела одбору карловачком. Писмо, којим је пропратила пошиљку прилога глази: Високопречастном господину протопресвитеру Јовану Бороту! Професору богословије у Сријемскијем Карловцима и председнику карловачког одбора за подизање споменика Бранку Радичевићу.

Дух просвете и народног напретка који се развио у српском Сиону сријемскијем Карловцима да се подигне трајни споменик женијалном духу српскога пјесника Бранка Радичевића, које му пренесосте кости из Беча на Стражилово и које га се име у јуначкој слободној српској земљи „Црној Гори“ са великим пијететом спомиње, побуди и његову родбину у ослобођеној Зети, која је очеличеним духом после косовске пропасти крст народног страдања достојно носила за сачувати оно што је Србину најсветије било, „народност и вјеру српску“ те и она са горећом љубави приступа у коло јединства народњега са малим прилогом за успомену братства и порекла којему прадеда његов бијаше син ове мученичке српске ослобођене земље, те ниже подписата родбина Бранкова приноси ако и малу материјалну помоћ за подизање споменика у Карловцима, те да у исто време покаже миломе роду српскоме да још пјесник омладински Бранко у питомој Зети потомства свога има.

Господине пресједниче! Изволиће примити као прилог за подизање споменика Бранку Радичевићу форинти 150 аустро-угарске вриједности о чему ћете бити добри и милостиви на адресу протођакона митрополије цетињске, Филипа Радичевића на Цетињу поштанским путем послати кветанцу да сте новац примили.

Чланови Бранкове родбине у Зети: Поп Петар Радичевић парох у пенсију; Арсо Радичевић члан опћинског суда подгоричког; Симан Радичевић кмет бериславачки; Филип Радичевић протођакон; Зарија Радичевић учитељ подгорички; Јово Радичевић земљодјелац; Томо Радичевић официјер подгорички; Нико Радичевић трговац; Стефан Радичевић дуванџија; Митар Радичевић пушкар.

Васо Лукин Радичевић тутор вуковачке саборне цркве, Роодица Анђе Радичевића удата Фаниђ на Ријеку Црнојевића.“ —

Да је ова старо-српска породица у Зети писмо ово, у братској задруги написала, свједочим својеручним подписом и с прилогом печата храма светога великомученика Георгија у Подгорици

(М. П.) Протопресвитер Зетско-Подгорички

Захарије Поповић с. р.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Са скупштине српске народне банке.

(Наставак.)

IV. После овако извршене редукције заступ. министра народне привреде министар финансије, позивом од 6 новембра пр. год., ПБр. 2309, позвао је уписнике акција народне банке, да положе прву уплату од 50 динара на сваку акцију, и то у року од 15—20 истог месеца. Но гласу под ·/2 63 списка, положена је ова прва уплата код истих државних благајна и приватних новчаних завода, код којих је упис на акције извршен и капара положена, осим што је у Београду ова прва уплата примана само у државној благајни у министарству финансије, јер кредитни завод у Београду због многих својих послова, није се могао примити да прима даље уплате на акције народне банке.

Чим је објављена ова прва уплата, заступник министра народне привреде, министар финансије, у споразуму са одбором мајске конференције, одаслао је једног чиновника министарства народне привреде у Беч, да лично присуствује при изради привремених акција народне банке, које су се израђивале у Штампарији Енгела и Сина. У тој штампарији израђено је:

20000 привремених акција,
1230 резервних бланкета тих акција,
20000 каматних купона; и
3600 резервних бланкета тих купона.

У исто време, а на предлог одбора, решено је, да се позове један стручан странац, који је организовао народну банку, и неко време руководио њене радове и операције пошто у нашој земљи нема људи, који би притежавали у пуној мери сва знања и искуства, која су нужна за један тако важан завод, као што је народна банка.

У тој цељи Влада Његовог Величанства Краља решила са да се обрати на ону земљу, која се је до сада међу свима земљама најмање одазвала дрским и хазардним индустријским трговачким и финансијским спекулацијама, у којој се народно материјално благостањн развијало на најправилнијој и најсигурнијој основи, а то је Белгија. И тако заступник министра народне привреде, министар финансије, обрати се писмом од 27 новембра ВБр. 2501 г. министру иностраних дела с молбом да изволе подејствовати код краљевске белгијске владе да нам препоручи и одреди једног стручног човека, који би се примио да организује нашу народну банку. Г. министар иностраних дела, писмом од 6 јануара ове год., јавио је, да је краљевска белгијска влада с највећом готовошћу прихватила нашу молбу, и да је одредила г. Бошмана, шефа ђенералног рачуноводства у белгијској народној банци, једног од највреднијих чиновника те банке, који потпуно познаје све струке банкарских послова. Г. Бошман стигао је у Београд 25 пр. месеца и одма са одбором одао се повереном му послу.

За труд око организације народне банке и за рад у банци за време од 6 месеци, одређена је награда г. Бошману од 20000 динара.

Међу тим, пошто се приближило време другој уплати на акције народне банке, заступник министра народне привреде министар финансије, позивом од 2 пр. мес. позвао је акционаре, да сву уплату положе. По гласу под ·/3 57 приложених спискова, ова уплата извршена је од 10 до 18 истог месеца у целој земљи, само је у Београду продужена до 25 истог месеца због великог броја акционара.

(Свршиће се.)

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ Стевана Костовића у Будим-Пешти

од 10. (22.) марта.

Жито из Потисја	— — — —	79 81 ф.	10 15 ф.	10.30
„ „ „	— — — —	77 „ 78 „	10.— „	10 10
„ банатско	— — — —	76 „ 81 „	9.75 „	10 —
„ „	— — — —	— „ — „	—.— „	—.—
„ „	— — — —	— „ — „	—.— „	—.—
„ бачко	— — — —	79 „ 80 „	10 — „	10.20
„ „	— — — —	76 „ 78 „	9 80 „	10.—
Жито влашко	— — — —	76 „ 78 „	8 30 „	8 80
„ „ по каквоћи	— —	74 „ 75 „	8 10 „	8 30
„ српско	— — — —	75·5 „	8.80 „	9.—
„ „	— — — —	— „ — „	—.— „	—.—
Узанц-жито за март-април 1884.	— —	ф. 9·43 „	9 45	
„ за септ.-октобар	— —	„ 10.04 „	10 06	
Раж мађарска	— — — —	„ 8.— „	8 30	
„ влашка	— — — —	„ 7.70 „	7 70	
Јечам за храну	— — — —	„ 7.10 „	7.30	
„ за пиваре	— — — —	„ 8·— „	9·—	
„ влашки	— — — —	„ 6.90 „	7.20	
Зоб трг. роба	— — — —	„ 6 90 „	7 25	
„ фина роба	— — — —	„ 7.20 „	7.35	
Узанц-зоб за март-април 1883.	— —	„ 6 92 „	6 93	
„ за септ.-октобар	— —	„ —.— „	—	
Проја мађарска	— — — —	„ 6.60 „	6.75	
„ влашка	— — — —	„ 6 80 „	7 30	
„ влашка за пролеће	— — — —	„ 7.40 „	—.—	
Кукуруз, готова роба, банатски	— —	„ 6.30 „	6·40	
„ „ „ влашки	— —	„ —.— „	—.—	
„ за јули-август банатски	— —	„ —.— „	—.—	
„ за септ.-август банатски	— —	„ —.— „	—.—	
Кукуруз за септ.-октобар банатски	— —	„ — — „	—.—	
„ за мај јуни 1884.	— — — —	„ 6 56 „	6.58	
„ за јан. фебр. март, банатски нови		„ 6 40 „	—.—	
„ за јан. фебр. март, влашки нов		„ —.— „	—.—	
Репица готова роба Kohl	— — — —	„ —.— „	—.—	
„ банатска	— — — —	„ —.— „	—.—	
„ за август-септембар Kohl	— —	„ 14.— „	14.½	
„ за јули-август банатска	— —	„ —.— „	—.—	
Горушица по каквоћи	— — — —	„ 9.— „	9 50	
Мувар „ „	— — — —	„ 9 25 „	10.—	
Ланено семе по каквоћи	— — — —	„ 12.— „	12.50	
Кудељно семе „	— — — —	„ 13 25 „	14.—	
Викеч по каквоћи	— — — —	„ 7 — „	7.75	
Пасуљ бели нови	— — — —	„ 9 25 „	10.—	
„ „ стари	— — — —	„ 7 50 „	8.—	
„ шарени	— — — —	„ 7 — „	7 25	
Погачице од репице	— — — —	„ 6.50 „	7.—	
Погачице од горушице по каквоћи	— —	„ 5.50 „	6.—	
Паприка трг. роба	— — — —	„ 17.— „	18 —	
„ фина роба	— — — —	„ 45.— „	48.—	
„	— — — —	„ —.— „	—.—	
Мед опеђен	— — — —	„ 37.— „	38.—	
„ вошчан	— — — —	„ 36.— „	37.—	
„ за октобар-новембар опеђен	— —	„ —.— „	—.—	
Восак рожњавски	— — — —	„ 141 — „	143.—	
„ славонски	— — — —	„ 143.— „	145.—	
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма		„ —.— „	—.—	
„ „ „ „ у џакови	— —	„ 9.25 „	11.—	
„ „ узанц роба за нов. у бурадма		„ —.— „	—.—	
„ „ „ „ у џакови	— —	„ 11.— „	11.25	
„ босанске гот. роба нова у бурадма		„ —.— „	—.—	
„ „ „ „ у џакови	—	„ 9 25 „	12.75	
„ „ узанц роба за нов. у бур.		„ —.— „	—.—	
„ „ „ „ у џакови	—	„ 11.50 „	—.—	
Пекмез, готова роба, славонски	— —	„ 20·50 „	21 50	
„ банатски	— — — —	„ —.— „	—.—	
„ август-септембар славонски	—	„ —.— „	—.—	
Свињска маст варошка	— — — —	„ 61.— „	62 —	
„ „ сеоска роба	— — —	„ 59.— „	61.—	
Сланина сољена варошка	— — — —	„ 52.— „	52.50	
„ „ сеоска роба	— — —	„ 49.— „	50.—	
Шишарке прима мађарске 1882	— —	„ 16.— „	17.—	
„ прима мађарске 1883	— —	„ 12.50 „	14.—	
Шишарке секунда „ 1883	— —	„ 9.— „	11.—	
„ прима српске 1881.	— —	„ 15.50 „	16.—	
„ прима босанске 1883.	— —	„ 12.— „	13.—	
Овчије коже српске по 102 ком.	— —	„ 131.— „	156 —	
„ „ босан. и хрв. по 56 ком.		„ 43.— „	48 —	
„ „ македонске по 56 ком.		„ 150.— „	160 —	
Јагњеће српске нове 102 ком.		„ 90 — „	115.—	
„ нове хрватске 102 комада	—	„ 110.— „	120 —	
Козије хрватске за 56 кила	— — —	„ 64.— „	67.—	
„ мађарске и ердељске за 50 кила		„ —.— „	—.—	
„ српске за 56 кила	— — — —	63.— „	67.—	

све без ногу и рогова са 2% шконто.

Храна. До половице ове недеље владао је сасвим лабав правац у житарској радњи, јер се млинови нису хтели упуштати у куповање, ни по никим ценама од 10 нов. Да би се пак подмирила њихова потреба и да се не би тиме задржали даљи довози робе, који су и без тога доста слаби, то смо у

другој половици недеље имали мало боља промета и исти износи укупно око 80.000 мтр. центи. Услед давно очекиване кише, пало је данас терман жито са 6 нов. Кукуруз се радо плаћа до ф. 6.40; довози истог слаби су, а потреба је умерена. Роба за мај јуни пала је од јуче са 2 нов. Раж је тражена за потрошак и плаћа се ове недеље са добрих 10 нов. скупље. Посао са зобљу мало је бољи, куповна воља прилична, а цене непромењене. Промет јечма слаб, цене учвршћене.

Продукти. Крај свег тога, што се шљиве за октобар-новембар још врло слабо пазаре, ипак се већ живо дебатира о њима. Ово сасвим повољно време, дало је повода једној овдашњој банци, да се упусти у игру ситуације, те је тако издала иста један шлус босанске робе за октобар-новембар по ф. 11.50 од 56 клгрма. Прима босанска роба од 100 комада продана је ове недеље по ф. 11. — Пекмез без промене. Цена воска мало нижа. Варива занемарена, роба нуђена, а куповна воља слаба. Цена масти и сланине скаче ове недеље. Кудељно семе добро је тражено за извоз, а робе слабо имаде. Посао са кожама остаје без промене, а исто тако и са зверкама. Посао са вуном врло је лабав и продано је више пошти робе за табаке, али само по скученим ценама.

ПОЗИВ

на излагање занатлијских продуката за општу земаљску изложбу у г. 1885.

Поводом на овај одбор припосланог позива од стране новосадског окружног одбора за земаљску изложбу у год. 1885. решио је потписани одбор у својој седници од 2. (14.) марта т. г. бр. 55. да се покрај већ разасланих 50 примерака позива, међу овоместне чланове задружне, у погледу излагања за земаљску изложбу, — још и овим путем сви они задругари позову, који би од произведене заради занатлијске у стању били што изложити, да се тога ради благовремено пријавити изволе.

С тога, а с обзиром и на то, да би нам отачаствена изложба унутрашњом производњом својом што значајнија постала, част је одбору овим све чланове Задруге Срба занатлија Новосађана уљудно позвати, да сходно позиву за земаљску изложбу својом уметничком израдом до 31. марта о. г. одазвати се не пропусте.

Из седнице одбора „Задруге Срба занатлија Новосађана" држане 2. (14.) марта 1884. у Н. Саду.

Р. Хорват бележник. — **Живко Ђурић** председник.

СРПСКО НАРОД. ПОЗОРИШТЕ.

(Недељни ред представа.)

У четвртак 15. марта: **„Дон Цезар од Базана".** Позоришна игра у 5 чинова, написао Диманоар, превео Н. — Г. **Милош Цветић,** редитељ краљевског народног позоришта у Београду као гост први пут.

У суботу 17. марта: **„Гренгоар".** Позоришна игра у 1. радњи, од Т. Банвиља, превео Јован Ђорђевић. — За тим: **„Шоља теја"** шаљива игра у 1. радњи, с немачког превео Г. Гершић.— Г. **Милош Цветић,** редитељ краљевског српског позоришта у Београду као гост по други и претпоследњи пут. —

У недељу 18. марта: **„Своска Лола,"** Позоришна игра с певањем у 3 чина, написао Е. Тот, превео и за српску позорницу удесио С. Дескашев, музика од Д. Јенка.. — Госпођа **М. Цветићка,** члан краљевског српског народног позоришта у Београду као гост у улози Јелке Чизмићеве.

✝

Тужним срцем јављам пријатељима и сродницима, да нам је мила супруга односно мати

КАТА БОЖИЧКОВИЋ

изменила овај ништави са вечитим животом.

Тело миле нам покојнице сахранили смо јуче у два сата по подне уз дивну пратњу пет свештеника, свеколиког удбинског чиновништва и грађанства, пак сијасет местне и околне Србадије.

Свој покојној пратњи нека је овим најискренија захвалност и благодарење на оданој последњој почасти, коју указаше милој нам покојници пратећи јој кости до хладна гроба.

У Средњој гори 1. (13.) марта 1884.

Ожалошћена породица: Стеван Божичковић парох и тужни супруг. Емануил гимназијалац, Константин, Милош, Софија удата Лалић, Мара, Анка и Милева.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај за учитељицу у Бегечу.

Плата је у готовом новцу 105 фор. 16 пешт. мерова жита, на 250 четврти сесионалне земље, од сваке четврти један порцијун кукуруза у клипу, једну жиљерску башту купусару, 3 хвата дрва. Од поточне школе 40 фор. и слободан стан с баштом.

Учитељици спада у дужност све прописане предмете у школи предавати, као и оспособљење из мађарског језика имати.

Молбенице са сведочанствима за четир недеље од дана увршћења стечаја, имају се послати на црквено-школску општину.

У Бегечу, 10. марта 1884.

Ђорђе Михајловић, перовођа. — **Тодор Мутибарић,** председник. 2—3

ИЗДАВАЊЕ СТАНА.

Од стране сир. стола сл. и кр. вароши Новога Сада, издаваће се, од 1. маја 1884. године на даље, стан у првом спрату, у кући Јосифовићевој, дунавска улица бр. 1860. путем јавне дражбе 18. (30.) марта 1884. год. у 9 сати пре подне у писарници јавног тутора, у магистрату. Лицитациони услови могу се дознати, код подписаног.

У Новом Саду 7. (19.) марта 1884.

Влада Стратимировић с. р. јавни тутор.

2—3

Оглас.

Српска црквено школска општина у Бјелој 4 сата далеко од Брчког, потребује једног учитеља за своју четвороразредну основну школу. Плата је учитељу 450 фор. слободан стан и огрев, учитељу спада у дужност и у цркви појати. Који желе ово место заузети, морају бити Срби православне вере и имати све нужне исправе о учитељској способности и да су свршили препарандију.

Ово место може се одма заузети, треба се јавити и своје сведоџбе послати на г. Нику Н-кића у Брчкој.

Бјела 8. марта 1884.

За српску црк. школ. општину,

Танасија Танацковић, председник.

1—3

НАЈЈЕФТИНИЈИ И НАЈБОЉИ ИЗВОР!!!

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ ИНОЗЕМСКИХ И ВАЊСКИХ **ШТОФОВА!!!**

Све врсте најлепших штофова за хаљине за људе, дечаке и децу по чудновато јефтину цену увек на стовариште у ЕТАБЛИСМАНУ МУШКЕ МОДЕ

АДОЛФА ФРАНКЛА

(основано 1825.)

У НОВОМ САДУ, ГЛАВНА УЛИЦА БРОЈ 42. „КОД ЕНГЛЕЗА."

Наруџбине по мери израђују се за дванаест сати. 2—12

Ненадана срећа.

Потписана фирма купила је услед закључка управног већа попреко уз готов новац читаву залиху сукна **Конрад Ридерове творнице вунене робе** уз нечувено јефтину цену, те се налази услед тога **повољнога случаја** у угодном положају

ЈЕДНО ГОСПОДСКО ОДЕЛО

од тканине за пролеће и лето, изврсно, трајно, од тканe вуне, прикладно за свако доба у години, по жељи наручитеља, довољно за највећег човека, продавати

Само за 6 фор.

Сукно налазеће се на складишту је најмодерније боје, по најновији француски, енглески, белгијски, бински и рајхенбуршки узорци, те тачно одмерено за капут, чакшире и прслук. Боје су следеће: више смеђе, модре, црне, сиве, мелиране, и све је тако јефтино као никада још у овом столећу, будући стоји овакво **господско одело по мњењу** стручњака у свакој другој трговини трипут више.

Овде се налази такође **1200** прекрасних **огртача.** — За пролеће и јесен по најновији узорци и најновије боје, **модри, смеђи, шевиот;** тканина за читав огртач стоји **само 3 фор. 90 новч.** довољно и за највећег човека. — Добити се може такође:

тканине за кишне кабанице

од чисте вуне, зајамчено, 135 цм. широке, од шевиот диагонала, израђене у свима бојама; **глатке и мелиране, смеђе, модре, зелене и црне,** пре ф. 3·90, сада само ф. 1·95 по метру, и ради тога умољава се свако у властитом интересу, да ову лепу згоду употреби, па нека се наруџбине што пре припошљу, будући је навала наруџбе знатна а залиха ће се наскоро распродати.

Такође продајемо **2000** комада правих енглеских, прекрасних, тешких, врло великих путних пледова, који су пре знатно скупљи били, сада пак су нечувено јефтини. прве врсте комад по фор. 5·50, друге врсте по ф. 4·50. Пледови су изведени у најмодернијим енглеским **бојама и шатирани.**

Ако не би штоф по вољи био, вратиће се новац са поштанском упутницом, те тако је свака наруџба без ризике.

Узорци се не разашиљу.

Разашиље се уз унапред приложени износ или поштарским поузећем. Poste restante наруџбе не обављају се. Будући ми немамо подружница, нити агента или других продаваоница, нека се управе све наруџбе једино на следећу адресу:

Riederische Tuch-Liquidatur,
Wien II., grosse Schiffgasse 27. 1—3

СПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

СРЕДОЈА ГЕРГУРА

у Сомбору

потребује једног од млађи спомоћника који може одма ступити, који говоре немачки и мађарски имају првенство. 2—3

ОВОГОДИШЊИ КРОМПИР

може се добити

У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

Д. КОДЕ

100—100

У НОВОМ САДУ.

Слободан сам поштов. публици до знања ставити, да сам своју помодну галантеријску и белог еспапа трговину са пролетњом робом подпуно снабдео.

Нарочито препоручујем велики избор **сунцобрана, лепеза, чарапа, вулева у бојама** и т. д.

Особито обраћам пажњу пошт. публике на моје велико стовариште готових

женских мантила и огртача за кишу

по најновијој фазони просто и богато израђени, све послугом солидном а ценом најнижом утврђеном.

Препоручујући своју трговину поштованој публици стојим на услузи

Стеван Димитријевић
трговац „код златне кугле" главна улица у Новом Саду.

2—6

ОГЛАС.

Српска православна црквена општина у Старој Пазови, намерна је нов парохијални дом градити. Сваки рад, као: задарски, грађевински, столарски и браварски, издаваће се посебце или у скупу, путем јавне дражбе, дне 2. (14.) априла т. г. у 2 сата после подне у дворани српске школе.

Стара Пазова, 10. марта 1884.

Перовођа, **Павле Дибић.** — 2—3 — Председник, **Милош Пауновић.**

ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА ОВОГА ЛИСТА!

За време мога последњег боравка у Chaux de Fonds-у (у Швајцарској) указала ми се повољна прилика, да на дражби пракупим од оставине велике творнице сатова и јувела фирме **„Narbinger & Frères"** једну партију, која се састоји из 2432 к. најјефтинијих џепних сатова и правих златних украса.

Они су сатови фино регулисани и репасирани и с тога упозоравам поштовану господу читаоце у њиховом сопственом интересу, да се тако јефтин куп често не пружа, па и препродавци могу знатну хасну од ове робе постићи. Па зато, ако ко хоће да прибави сат, који добро иде и прави украс **готово бадава,** нека прихвати ма нека купи од доле назначених **сатова и украса,** јер само заклопци **сатова** и елегантан фазон **украса** вреде толико, колико се сад за читаво плаче.

Џепних цилиндер-сатова у најфинијем златном дублеју или са посребреним ника-заклопцима, фино гравирани и гуљоширани, с тешким позлаћеним ланцем, златан фазон, на минуте репасирани. Све скупа само фор. 4·95. То исто од правог 18 лот. сребра од ц. кр. пуцираног знака опробано, позлаћено, само фр. 6·60. То исто од тешког, правог 14 кар. злата, од ц. кр. пуцираног знака опробано, по чудновато јефтину цену од фр. 17.

Анкер-сатови у најфинијем француском златном дублеју или с посребреним ника-заклопцима, фино гравирани и гуљоширани, са 15 рубина, са прецизном машином, сказаљком за секунде и дивним ланцем, лепо репасирани, само фр. 7. Исто то од тешког, правог 13 лот. сребра од ц. кр. пуцираног знака опробано и позлаћено, само фор. 11·50.

Успитних ремонтоар-сатови од тешког, правог 13 лот. сребра, посребреног ника или златног дублеја, навија се без кључа, са механизмом за сказаљке, са сиљоштеним стаклетом, емајлованим листом и сказаљком за секунде, на минуте регулирани, с прецизном машином, најдивнији сат на свету. Цена са дивним ланцем заједно само фор. 8·50.

Сребрни ремонтоар-сатови од тешког, правог 13 лот. сребра, од ц. кр. пуцираног знака опробани, навијају се без кључа, са механизмом за сказаљке, сиљоштеним стаклетом, емајлованим листом и сказаљком за секунде, на минуте регулисани. По чудновато јефтину цену од фор. 13·50.

Да сви ови сатови добро иду

јамчим пет година.

Право златне прстење. са имитованим брилијантима у свакој величини, право 6 кар. злата, у финој калифеној кутијици, по ком. само фор. 3·75.

Брилијантне минђуше или бутонијери од правог 6 кар. злата уквирено, са дивним брилијантима, у калифеној кутијици, по пару само фор. 3·75.

Минђуше од правог злата 6 кар. са финим мерџаном, с кутицом, само фор. 1·50 по пару

Медаљони од француског златног дублеја, са имитованим брилијантима, само фор. 2·50.

Игле попрсне и за кравате од правога 6 кар. злата са дивно имитованим брилијантима, с кутијом по комаду фор. 1·80.

Дугмета за шмизете од правог 6 кар. злата, са имитованим брилијантима, по комаду фор. 1·80. Сви ови украси углачани су као дијаманти и тако се сјаје, да се с њима може уштедити украс, који се плаћа читавим капиталима. Поштанске наруџбине као и телеграфске налоге, који се ефектуирају само у наточ или у напред пошаљу, треба управити на фирму:

Vereinigten Schweizeruhren-Verkaufshalle Rabinovics
Wien, Leopoldstadt, Schiffamtsgasse 20.

Трговина је основана 1847-ме године.

БЕРЛИН. JOВАН ХОФ ц. кр. дворски творничар препарата од слада (малца) у БЕЧУ. ПЕТРОГРАД.

Целокупни Ј. Хофови препарати од слада одликовани су 58 пути од царева и краљева.

ЈОВАНА ХОФА

Пиво за здравље од сладова екстракта

против **општег слабљења,** болова у **стомаку** и у **прсима, сушице, оскудице** у крви и **нередовне функције полних органа.** Врло добро средство за **крепљење** реконвалесцената од свију болести. Цена једној флаши **60 новч.**

ЈОВАНА ХОФА

Бонбони за прса од сладова екстракта

против **кашља, промуклости, млогога слуза** (шлајма) особито добро. Због многог подражавања молимо, да се пази на плаво паковање и на штитнину (слика проналазачева) правог бонбона од екстракта сладова. У плавим пакет. по 60, 30, 15 и 10 нов.

Диплома за заслуге од међународне санитетске изложбе у Лондону 1881. за материје медицине и за справе за повраћање здравља.

ПОТПИСИ: Њено Величанство краљица Викторија од Инглеске. — Његово кр. Височанство војвода од Единбурга. — Спенцер, председник изложбе. — Јон Ерик Ерихсен, председник одбора. — Марк Х. Јудге, секретар.

ЈОВАНА ХОФА

концентрирани екстракт сладов

за оне, који болују од прсију и од дигерице, од застарела кашља, од катара, од болести у грклану, — поуздано лечи и врло пријатно за узимање. У флаконима по 1 фр. 12 нов. и по 70 новчића.

ЈОВАНА ХОФА

шоколада од слада

врло добро храни и окрепљује оне, који имају слабо тело и живце. Ита је врло лепога укуса и особито је препоручујемо тамо, где се кафа не сме пити, што врло дражи. Пакет од 1/4 кил. по фр. 1 30, 90 и 60 н. од 1/2 кил. по фр. 2 40, 1 60 и 1·—

Против кашља, промуклости, болова у прсиме и у стомаку, слабости, мршавости, непотпуног варења, врло добро средство окрепљења за реконвалесценте од сваке болести.

58 пута награђено | **Основано 1847.**

Проналазачу и јединоме творничару правих препарата од екстракта сладова

Господину ЈОВАНУ ХОФУ, ц. кр. дворском лиферанту, ц. кр. саветнику,

дворском лиферанту готово свих велесила европских; у Бечу (I. Fabriks-Niederlage: Graben, Bräunerstrasse 8, Fabrik: Grabenhof, Bräunerstrasse 2.)

Признања и наручбине од високих и највиших особа 1882. год.: Царска Височанства надвојвода Карло Лудвик, надвојвода Фридрих, Њ. кр. Височанство принцеза од Велса, принцеза од Лиђа, војвоткиња од Олденбурга, принцеза Рајс, гђица пл. Ференци, читала Њев. Величанства наше увишене краљице, Њ. кр. Височанства принцезе Марије Валерије инглеска бона, породица Метерних, Клам-Галас, Карачони, Бајани, Ромер, Њег. експеленција фон Филиповић, гроф Вурмбранд, итд. Препоручено од лечничких капацитете проф. др. Бамбергера, Шретера, Шницлера, Гранилштетена и многих других у Бечу.

Четири најновија извештаја лечења од године 1883.

Стотинама хиљада, који већ напуштени беху, спасени су препаратима сладовим од Јов. Хофа (пиво за здравље од екстракта сладова) и стали су на пређашњу своју снагу и здравље (сопствене речи оздрављеника):

Благородни Господине!

Пуну годину дана патио сам ја **од катара у стомаку и од кашља,** узалуд беху сви лекови, док нисам ваше од Ј. Хофа препарате употребљавати. После неколико месеци престаде кашаљ сасвим, а и апетит ми се сасвим повратио и ја стадох сасвим на снагу, кад сам стао употребљавати ваше од Ј. Хофа пиво за здравље од екстракта сладова. Примите моју најсрдачнију захвалност. Уједно предлажем писмо захвално на мађарском језику, па га можете у даљим круговима обзнанити.

Mezökovácsháza — **Др. Алојз** пл. **Нађ,** свештеник.

Молим, да ми се поштом пошаље 60 флаша особитога Ј. Хофовога пива за здравље од екстракта сладова.

Дворац Турнамхаст 4. октобра 1883. — **Ервин** гроф. **Ауерсперг.**

Лечничке сведоџбе лековитости.

Благородни Господине!

Част ми је, да вам пријатну вест саопштим, а та је, да су Јов. Хофа препарати од слада до сада код свију моји болесника, који већ одавна пате од респирације, оскудице у апетиту, непотпуног варења — помогли, и због тога вас учтиво молим, да ми у наточ на адресу: „Herrn Johann Guschall Brünn" 28 флаша пива за здравље од екстракта сладова и 5 пакета бонбона од слада пошљете,

С поштовањем

У Гротави 9. септембра 1883. — Др. **Јосиф Фреде.**

Извештај лечења.

Благородни господине!

Заиста вам могу честитати, јер је ваше пиво за здравље од екстракта сладова особито добар лек, како против рђава варења тако и за окрепљење тела.

Врло ме пријатно изненади дејство вашега Ј. Хофова пива за здравље од екстракта сладова; већ годинама патим ја од стомака и нисам могао никако да пађем лека и помоћи. Данас се осећам потпуно здрав, имам врло добар апетит и свежу снагу. Молим вас, да ми опет пошљете 25 флаша пива за здравље од екстракта сладова и 1 фунту шоколаде.

С поштовањем

Мавро Тихтл, витез од Тунингена.

Арко, (јужна Тиролска) 10. јан. 1883.

Главни депо код Д. Коде, браће Вагнера и Е. Дицгена у Н. Саду. Загреб: Арасим, апотека Салватор. Београд: Др. Ј. Ђурић апот. Ст. Бечеј: Г. Петковић. Бечкерек: Л. Шницлер. Карловац: Бенић. Ђаковар: Адолф Кон. Осек: Ф. С. Тирнера син. Кикинда: Е. Бретнер апот. Река: Ник. Павагић. Панчево: П. Кранчевић, Ф. Рада апот. Рума: Браћа Ристер. Земун: Ф. пл. Бенко апот. Сисак: Вернак, Перлик. Суботица: Д. Стојковић. Темишвар: А. Бабушник. Вршац: Браћа Хофман, Франк. Винковце: Л. пл. Алеман апот. Вуковар: Т. Михајловић. Бела Црква: Јос. Бошић. Сомбор: Густ. Фалционе, Храловски и Стрилих.

ПАЖЊА. Нека се наруче само прави Јов. Хофови фабрикати од слада са штитницом (слика проналазачева), коју је регистровао ц. кр. трговачки суд аустро-угарски. Подражавани туђи фабрикати немају материја од лековитих биљака и нису тако добре направљени као Ј. Хофови фабрикати од слада и могу (по речима лекарским) убитачни бити по здравље 21—40

ПАРИЗ | ЛОНДОН | БУДИМ-ПЕШТА | ГРАЦ | ХАМБУРГ | ФРАНКФУРТ на М. | ЊУ-ЈОРК

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.

-М 206 F491

ВАНРЕДНИ ДОДАТАК „ЗАСТАВЕ“

К БРОЈУ 42. ОД 14. (26.) МАРТА 1884.

88354
Инв. бр. 88354

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

БУДИМ-ПЕШТА, 13. марта 1884. Срби бирачи искупљени на будапештанском збору установљавају следећи програм за идућу саборску периоду:

1. Стојећи на земљишту 12. законског чланка од 1867. а задахнути патриотским духом као уставни угарски држављани радиће Срби заједнички са осталим грађанима ове земље по слободоумним савременим начелима на томе да се угарска држава у сваком погледу развија и јача, да тиме до општег благостања доспе.

2. Тежиће за строгим извршењем постојећег 44. законског чланка од године 1868. о равноправности народности.

3. Тражиће потпуно уживање Србима ујемчене и 9. законским чланком од год. 1868. узакоњене народно-црквене автономије и

4. У томе оквиру захтеваће санирање повреда народно-црквених автономних права.

Ове одлуке поднеће се као предлог на одобрење великој скупштини бирача српских. Ова скупштина има се састати у Великој Кикинди.

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.

ВАНРЕДАН ДОДАТАК „ЗАСТАВЕ“

К БРОЈУ 42. ОД 14. (26.) МАРТА 1894.

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ.“

БУДИМ-ПЕШТА, 13. марта 1894. Сабор опрема послалаје на будимпештанском збору установа-ву следећи протест за нову сваборску пенсију:

1. Отсеци на земљишту 12. законског члана од 1867. а задужити натпотеним духом ово установи тврди државни раније Сабор заједнице са остали трајанима оне земље по слободоумним сурвеним предлозима на тоне да се утврди држава у сваком погледу развиђа и јача, да тиме до опште благостања доће.

2. Текуће за строгим извршењем постојеће 44. законског члана од године 1868. о равноправности народности.

3. Државне потпуно уживање Сабора у чланове 8 и 9. законских чланова од год. 1868. уваљене народно-правне автономије и

4. У томе основу захтевање свакрвне поверда народно-правних автономних права.

Ово одлуке подиже се ово предлог на одобрење великој скупштини будућа сесија. Ова скупштина ма се састати у Великој Кнежевини.

Одговорни уредник Тоне Бехер.

Штампарија Ј. Ј. Ј. Бетовера Мајстера.